

۱۰ April, ۲۰۰۴

۹ صفر المظفر ۱۴۲۴

۱۳۸۲۱۱۲۱ پنجشنبه

لومړی کال، دریمه گنډ

فکری بیا رغونه: د افغانستان ورونه ټومونه که په افغانستان کې میشت مليتونه؟

او تاریخي هېواد د هر اړخیزی
اقتصادي ، اجتماعي ، فرهنگي
او فکري و رانیو پیلامه وه
شوروي بنکپلک خپلو بي مغزه
مزدورانو ته خپل ټول بنکپلکي
هدفونه د علمي نړۍ لید په نامه
وروبېرندل او په دوی یې عملی
کول و غښتل ، هر هغه خه چې د
شورويانو د بنکپلکي غښتنو په
لاره کې خندو وو دوی ته یې د
فيودالي بقایاو ، ارجاعي
غښتنو او تنګ نظره
ناسيوناليستي هدفونو په نامه ور
معرفی کړل او پري (۲ مخ)

آنا اصلاح ادارات با وضع ګنوئی ممکن است؟

واهي است. علت اساسی دوم ګندۍ
پیشرفت مسایل، فساد حاکم مزمن
ناشي از بیرونکراسی بازمانده از نظام
های انحصارگر و توتالیت است که بر
اذهان و اعمال آنها نه فکر خدمتگزاری
بلکه اندیشه حکومتگری ۲ ص

مي ګردد. اما نه در میان خود و نه
در سطح جامعه قادر به ایجاد اصلاحات
سیستم واحد اداره حتی اداره
نظامي نشه اند. و این بار آخرشان
میدهد که دیگرامیدېستن به اصلاح
امور توسط خود این نیروها اميد

تفصيري پېرامون فرمان
حامد کرزۍ در باره اصلاحات
وزارت داخله، آیا وضع ګنوئي
برای اصلاحات ادارات و امور
مساعد است؟
برای پاسخ به این سوال باید
دلایل ګندۍ پیشرفت برنامه های
دولت را بر شمرد. پرابلوم های اساسی،
عني ملکی سازی، ایجاد قوای امنیتی،
تامین امنیت مطمئن، ترویج رفاقت
قانونی بجای تحکم و اجراء حزبی،
امکان راه اندازی تحقیق و رسیج لازم
برای تهیه برنامه های بازسازی و مراجعت
جملگی از ترکیب نیرو ها و مراجعت
قدرت مشکل در دولت ګنوئي
سرچشمہ می ګيرد. بدنه اساس دولت
مرکزي، و همه مراجعت قدرت مند و
تصمیم ګیر در محلات، نیرو های
مسلح تنظیمي اند و این چندین بار
است که اینها بر اړیکه قدرت مسلط

بغداد در آتش!

ص ۳

قاضي القضاط

تر پوښتو لاندې

اسلامي مطالعاتو او اصولو
په برخه کې لرم د قاضي
القضايا د دندې لپاره کافي
دي. زه به دا و نه منم او زما
لپاره د دی او پتیا نه شته چې
هغه قانون او مقررات زده
کرم چې د اسلامي قانون
مخلفت ګوي

خو هغه دا ومنته چې
خینې بهرنې قوانین او
مقررات شته چې اسلامي
پخپله دندې کې کار ته دوام ورکړي.
هغه وویل: هغه علم چې زه یې د

نادری مرکې په ترڅه کې د چېلې
وروستي پېړکړي دفاع وکړه او
تینګار یې وکړ چې دا حق لري چې
پخپله دندې کې کار ته دوام ورکړي.
هغه وویل: هغه علم چې زه یې د

د ستري محکمي له وتلي
قاضي خڅه تر هغه حکم وروسته
چې پړي ډیرې نیوکې وشوې ،
زیاتې پوشتنې کېږي.

پر کېېلې تلویزیون د بندیز
لګولو وروسته د ستري محکمي د
محافظه کاره قاضي القضاط
فضل الهدادي شینواري د تحصیلی
سویسي په اړه پوشتنې کېږي.

دأسى نه برښني چې شینواري
د دغې دندې لپاره د ۱۹۲۴ کال د
اساسي قانون له خوا تاکل شوي

معيارونه پوره کړي چې د بن د
موافقو په چوکات کې د هیواد
اوسمى قانون بلل کېږي. هغه د
عمر له حدودو چې، ۲۰ تاکل
شوی پورته دی او د نېووال قانون
په برخه کې یې روزنه نه ده تر لاسه
کړي.

خو شینواري د جنګ او سولی
راپور ورکونکې ټولنې ته د یوی

همدائی همدا کړیوړی

اولس کې راونه پارېږي او په
ورځنې ضروري غښتنه بدله نه
شي. یوازې وج شعارونه نشي
کولای په ټولنې کې اغیزمن بدلون
راولي خکه تعهد او ملي و جیبه د
کار د انجام لپاره او هم مسلکي
صلاحیت د ټولنې د پراخ بنسته
و دي او پرمختګ لپاره یوه حیاتي
مسئله ده. چې د ټولنې ورځنې
سیاسي تفکر جوړوي او د هغې پر
اساس خپله راتلونکې ۳ مخ

ص ۸

اولویت ها و حسابت ها

۱۵

افغانستان به عمر هفتادو دو ساله
گی در دیار غربت داعی اجل را
لیک ګفت.

ص ۵

آه! که کاندید اکادمیسین ټولنې
دكتور محمد رحیم الهام زبان
شناس، ادب شناس، روز نامه نگار و
یکی از قله های مرتفع فرهنگي

ص ۷

نوشته: بکتاش

بغداد در آتش

امريکائي ها در داخل تانك ها در محاصره هستند. در همین حال از حمله بر يك مقر فرماندهي که گفته ميشود صدام حسين و دو پسرش در آن اقامت داشتند خبر داده است ولي از سرنوشت صدام هنوز اطلاعی در دست نیست. برق شهر بغداد به اثر بمباران هاي هوائي قطع شده و نشرات تلویزیون متوقف گردیده است.

و یگانه چهره که از رهبری عراق در انظار عامه در روز هاي اخير ظاهر شده سعيد صحاف میباشد. جورج بوش به بلاقاست تا رفته با تونی بلیر به مذاکره پردازد. گفته ميشود تونی بلیر تحت فشار است تا به بوش بقیولاند تا به سازمان ملل در ختم جنگ عراق سهمي داده شود و پاپساري کوفي عنان نيز آنست که در فردي عراق به سازمان ملل نقشي داده شود.

آرایش نیروهای امریکا و بریتانیا نشان میدهد که جنگ عراق به پایان خود نزدیک شده و آمدن احمد چلبي عضو رهبری کنگره ملي عراق به آن کشور حاکیست که در شکل، جنگ عراق به پایان نزدیک است اما اینکه بقایای لشکر صدام حسين و فدائیان و گریالها چه خواهد کرد در آینده معلوم خواهد شد.

مقرباندهی جنرال علی حسن المجید موسوم به علی شیمیابي بود، گفته ميشود جنرال مجید که يکي از فرماندهان بر جسته نیرواي صدام حسين در جنوب عراق و پسر کاکایش بود در نتیجه اين حملات کشته شده است. از بمباران اشتباهي طیارات امریکائی بر يك قطار زرهپوش نیروهای امریکا خبر داده شد گفته ميشود این قطار راهي يکي از شهراهای شمال عراق بود که با اخیراً به تصرف نیروهای کرد ها و امریکائی در آمده است. در اين حملات برادر مسعود بارزانی رهبر حزب دموکرات کرستان نيز به شدت زخمی شده است.

در فعالیت هاي نظامي بر بغداد هنوز ابهام وجود دارد. محمد سعید صحاف وزير اطلاعات عراق در هوتل فلسطین به خبرنگاران گفت که

شهر بصره خبر دادند.

اما محمد سعید صحاف وزير اطلاعات عراق اين ادعاه را رد کرده خبر نگاران را به سواري موتر در شهر عراق گشتند. خبر نگاراني که از خيابان هاي بغداد ديدن کردند اظهار داشتند که تانک ها و نیرو هاي عراقي راه هاي دخولي بغداد را بسته اند. يکي از خبر نگاران که امریکائی میباشد گفت عراقي ها هنوز تسليم نشده اند. صليب سرخ جهاني خبر داد که با شدت گرفتن جنگ تعداد زياد مجرموhin میشود که در شفاخانه ها انتقال داده شده، گفته کمکي به مریضان وجود ندارد.

نیروهای بریتانیایی به خبر نگاران گفته اند که به شهر بصره يعني دو مین شهر بزرگ عراق حمله کرده اند. به گفته رسانه هاي خبری، نیروهای بریتانیا به ساختمنی حمله کرده اند که گفته میشود

مالحظه نیروي هاي امریکائي وارد بغداد

شدند اين منبع ادعا کرد که يك ستون نظامي از صفوف واحد هاي گارد عراق عبور نموده داخل بغداد شد.

خبر نگاران گفتند که شهر بغداد هدف حملات شديد هوائي نیروهای امریکائی قرار گرفت.

فرماندهی امریکائی گفت که در ادامه اين عملیات مقاومت چندانی از طرف نیرو هاي عراقي دیده نه شد و از حملات که دولت عراق وعده داده بود خبری نبود.

فرمانده نیروي هوائي امریکا در عملیات گفت به دنبال بمباران هاي شدید مواضع گارد ریاست جمهوری در اطراف بغداد اين نیرو ها از بين رفتند و مقامات

امريکائي ادعا نمودند که حالا نیروي هوائي امریکا میتواند بدون خطر دافع هواي عراق بر فراز بغداد گست بزند.

از سوي ديگر مقامات نظامي بریتانيا در جنوب عراق از فرار نیروهای عراقي در

با شکستن کمبند دفاعي شهر بغداد نیروهای امریکائي وارد آن شهر شد و میدان هوائي صدام حسين به دست تفنگداران امریکائي افتاد. هر چند متابع عراقي در ابتدا اين ادعا را رد کردند ولی پيشروي نیروهای امریکائي

به سوي شهر بغداد نشان داد که حملات بزرگ زميني به سوي بغداد آغاز شده است روز ۹ مارچ يك گروه رزمي ارتش امریکا با حمایت يك قطعه زرهدار بغداد در جنوب بغداد داخل شدند. اين عملیات دربي عملیات

نفوذی صورت گرفت که يك روز قبل انجام شده بود. رسانه ها گفتند که تانک ها و وسايت زرهدار امریکا در ساعات اول بامداد با عبور از رود خانه

فرات به دو قطعه ديگر امریکائي که در محل بود پيوستند. متابع نظامي امریکا در ابتدا هدف اين ماموریت را وارد آوردن فشار بر صدام حسين و نشان دادن ناتوانی رژيم عراق در کنترول اوضاع عنوان کردند. در همین حال از مقاومت شدید نیروي عراقي در جنوب بغداد گزارش داده شد که مواضع شان از طرف نیروي هوائي امریکا به شدت بمباران شد.

سخنگوی فرماندهی مرکزي نیرو های امریکا در قتل گفت که تعداد قابل

همدا گت همدا گربوری نورسولی

و ششم قرار میگیرد. محصلین به خاطر تظاهرات خیابانی به گلوله بسته میشوند، مکاتب به آتش کشیده میشوند، تعییضات قومی، زبانی و تنظیمي دامن زده میشود، صداهایی از خارج موز برای اعلان جهاد بر ضد دولت شنیده میشود. در راه های مواصلاتی تفنگداران مزاحمت ایجاد میکنند. خلع سلاح بسیار ضعیف صورت می گیرد. با وجود این همه دولت انتقالی در سایه نیروهای آیساف نفس میکشد و موجود است. سوال اینجاست که چرا وضع تغییر نمی کند و چرا با وجود اراده نیک هنوز منطق جای تفنگ را نمی گیرد.

جوابش ساده است دولت انتقالی در دو جبهه گیر مانده. در خط مقدم نیروهای علیه اين دولت مسلحه می جنگند و جهاد اعلان نموده اند و از عقب نیروهای علیه آن در داخل قرار گرفته اند که مانع حرکت به پیش میشوند.

تیم کاري دولت متحانس نیست در این تیم تعداد افرادي که خواهان تحولات هستند انگشت شمار بوده اکثراً در صدر مقامات قرار دارند در حالیکه بدن اصلی ساختار دولت و یا در بعضی حالات پست ها و مقامات صن^۸

ترکیب نیروهای شامل در ساختار دولت انتقالی مصلحتی میباشد. در لویه جرگه اضطراری که به دولت انتقالی مشروعیت داد این نیرو ها و انقطاع زیرخیمه وضعیت را طوری اورد که رئیس دولت حامد کرزي حتاً جرئت نکرد از کلمات دنیا پسندی چون حقوق بشر و جامعه مدنی به صراحت نام ببرد.

اما رئیس دولت با تمام مصلحت اندیشي هایی که داشت در گام های بعدی با مقاومت و عکس العمل این نیروها مواجه شد. تشکیل اردوی ملي با سرعت انجام نیافت. عواید گمرکی هنوز به جیب بیت المال نمی ریزد. تشکیلات ملیشیائی در سراسر افغانستان با وجود فرمان رئیس دولت در کنار شده از چوکی هایشان کنار نمی روند. از پخش برنامه های عادی و کیلی تلویزیون مانند دوره طالبان اما در شکل بی سر و صدا جلوگیری صورت میگیرد.

روزنالیستی به خاطر یک کارتون طرح يک سوال مورد ضرب

چي د اولس ملي گتني تامين کري د کليوالو د پوهی په انپول واکمني او په هماغه تفکر وزارتونه نشي کولاهي په نريواله کچه و رخنيو غوبښتوه او همدا راز علمي تکنالوژيك ،

کلتوري پياوري خوان او مخکنېه اغيزمنو غوبښتوه معقول خواب و راندي کري که چجي د ضوابط په خاي روابط او د قانون په خاي زورواکي ،

واسطه او رشوت حاكم شي په داسې تالان خخه چي گواکي معاش نه لري منع نه کړاي شي، خوختن ملي مخکنبو مترقي حرکتوه فرصت او شرایط مساعد نشي لنده داچي دهپوادوالو ټولنيز مقدماتي حقوق په کور،

کوکه، کلي، بنار او هبود کي خوندي او تامين نشي ، داسې حکومت او واکمني ته د خو پرديو، لوئمارو، بې مسوليته کسانو واکمني ويل کېږي چي او خدای پاک دي زموږ او زموږ او اولس ته د ملي پانګکي په نامه خه شی نه پاتي کېږي همدا رنگه همدا اولس د چي

سپیخلی او روښانه ترسیموی سینکار شوي انپه لښکري چي خپلی خپلواکي ته مذهبی سوچه لباس و راگوندي او په خپلو کتاسو مغزو داسي انگيري چي گواکي دوي دي چي اولس ژوندي د، که دوي نه وي اولس سپيره ډاګ او په علمي لحاظ الف ته ډانګ واي او پرته له وندي، غلا ،

ورانۍ، انسان ورنې، د دسيسو د کڅورې په شان د ناخوالو او کړاونو زيرندويه واکمني نه یوازې چې ملي وظيفه او وجibile نه پېشنې بلکه ملي شتمني چوراو تالا کوي او بیا د جهل په پېپور د زوروکي بې مسؤليته او بې مسلکه پياوري صلاحیت د وسلې او ټوپک په وج

زور او ګوابن تر لاسه کوي او د غوبل د سندا په خېر به ټول اولس په خپل چاپېریال لالهاندہ راخرخي خو دوي به د یو خپک و راندي تک استعداد نه لري، بیا به دومره لوره او ستره مدعا لرې چې گواکي دوي

دي چې د ټولنې د پرمختګ او خلاصون اولسواکه ماشین بې په حرکت اچولی او د خورا بهه خدمت مخکنیان دی حال دا چې ملي حکومت چې د اولس په خوبنې جورېری مکلف دی

این هم اشاره به آنکه، کوه از هیچ باد صریری از جای نمی جند بلکه کوه به گفته حضرت خداوند همان جبل راسخی است که پایه های زمین نیز هست. حال این اندیشه تغیر پذیر است؟ اخگر از عمق اندیشه خودش، شعر شاعرهمه زمان ها را زمزمه میکند یار اگر رفت و حق صحبت دیرین شناخت حاش الله که روم من زبی یار دگر جواب سوال بالا به خودی خود قابل دریافت است، کلمه حاش الله شاید بالا تر از هزاران هزار هرگز باشد اگر قبول ندارید یکبار دیگر بخوایند.

در مقطع پنجم بی باکی در زبان شاعر بر جسته ترازه روقت است شاید هم این نیاز است که همه بدان محتاجیم. فکر میکنم ما نیاز مند خیلی از نیاز ها سهیم نیاز هایی را که تا هنوز نشناخته ایم تا به آن نیاز مند شویم. شاید این نیاز در همین مقطع در لباس روش شعر اخگر خودش را بنمایاند:

واعظ و شیخ که با دسته دزدان جفتند
باعبا در گهار ارباب ستم می رفتند
فسق شان همه دیدند ولی بنهفتند
رازسرپرسته ما بین که به دستان گفتند
قطع دارم افسای همراهان دزد، به بیانه تصویر و تلمیح در کلام اکثر شاعران ما اغمض میگردد. اما گاهی که شعراز زاویه هنر ملتزم سروده شد طبیعی است که لباس های نازک تر می پوشد و می نمایاند که در پشت آن چه اندیشه و چه صاحب اندیشه ای ایستاده است. حافظ نیز همین طور بود. گاه آنچنان بی باک که نمی توان نظریش را دید. چنانچه گفته بود:

به زیر دلق ملمع کمندها دارند

دراز دستی کوتاه استینان بین
آیا کوتاه استینان غیر از وعاظ و شیوخ اند؟ آیا
آنایکه به در گاه ارباب ستم خم و راست می شوند
مردم عادی و عامی هستند یا حضراتی که عناوین
درشتی از آن قبیل با خود یکد می کشند؟ آنچه
عیان است چه حاجت به بیان است. اما کیست که
نقص ندارد تقافت قصیه مهم است بعضی ها می
توانند عیب شان را پنهان کنند. و بعضی هم نمی
توانند. مگر آنایکه نقص های احتمالی شان را
مخفي نمی توانند، روبه روی شان همان دسته ای
قد می فرازد که اولند و حتا راز سربسته دسته شان
را نیز افشا که چه؟ به دستان گفتند و می گویند
هر زمان با دف و نی برسباراز دگر
ومقطع آخر همانگونه که انتظارش می
رفت بیان حال خود شاعر است و گرانستگی غمی
که بردل شاعر نشسته است چه دلش می سوزد
به آنچه که در دور وبر او می گزند. حق دارد
خدوش را به این شعر تسلی دهد:

بازگوییم نه در این وقاره بسیار دگر
غرقه گشتن در این بادیه بسیار دگر

نمی خواستم سخن به درازا بینجامد اما چه
می شود کرد که عبور از کنار چشمی ای در قحط
سال آب و آبی گناه نه، بلکه بی رحمی به خود آدم
شاید باشد. کسی که همواره می جوشد و تراوشن
ذهن و اندیشه اش بسان چشم میماند، بایستی
دربرابرحضورش به احترام ایستاد. ومن شاعر این
تحمیس را بدون شک شایسته احترام فراوان تر
می بینم. لکن در آخر میگوییم آقای اخگر! دراهی
که رفته اید و می روید استوار تر باشید. زمان می
گزند، ما می گزدیم، همه می گزندند اما آنچه باقی
میماند طرز تفکر است و میراث اندیشه.

فاش گوییم نه در این مرحله تو تنهایی

بلکه همراه تو اند مردم بسیار دگر

؛ رسایی نه بدان مفهوم که همه می فهمیم بل بدان مفهوم که همه نمی فهمند. برواضح که رغبت های انسانی از گوشه های قلبی می خیزد که همراه با خون، ذرات عاطفه و مهر را نیز به رگ های انسان ها تلمبه می نماید. واینست که او برس بازار می آید تا همه بدانند و بینند که نه تنها از گذشته هایش مثل خیلی ها ندامت نمی کشد بلکه اقرار دوباره به میثاقی دارد که آن را چون یک ارثیه بزرگ و به حیث یک سرمایه کلان از قبل باخود داشته است و این میرساند که افکار انسانی قابل تزریق نیستند که او جدیداً کسب کرده باشد و بدیهی تر آنکه استعدادهای می خواهد ورنه میدانیم که روش فکران "بعضاً" چه گل هایی که به آب نداده اند. حآل این سه بیت اول چه عیارانه و هنرمندانه به کلام جاد وی و هماره جاوید لسان الغیب تلفیق میگردد.

گربود عمر به میخانه رسم بار دگر
به جز از خدمت زندان نکنم کار دگر
بدرسنی که رندی و خدمت زندان در عرضه
هر کس نخواهد بود. ضرور است هر کسی به قدر توان
خویش چیزی بردارد، وچه بسا که گپی از این گونه
سنگین ترازه چیز سنگین دیگر است. ولی ادعایی
که اخگر میکند، یقیناً توان خودش را سنجیده است
وزندگی اش نیز می نمایاند که ادعای او هرگز
بی مصدق نیست.

در مقطع دوم، این اندیشمند شاعر، نقیبی به
دنیای اعتقادش نیز می زند. بیرون مغان او به هیچ وجه
رهبران جهادی و غیر جهادی نیست. بلکه بیرون مرشد
ذهنی وی کسی است که می ازد بگیرد دل دنبال
آن رفت. چه؛ حتا خاکی هم برروی مژگان شاید بتواند
مرهی برزخ های دل شاعر گردد. برای بدست آوردن
این نوشادرو "خاک ره" عصیان بی مانند می خواهد

چه با لباس اداری و غیر اداری هرگز نمی توان
ادای سلوک. کرد بلکه دلق و دستار بایستی
فروهشست و عربان از هرچه بدبی هست و بدبی
سیک جان باید بود. ازینرو تفال نیکی به حافظ
قرآن می زند و خواهان دق الباب باب میکند

خرم آن روز کزین منزل ویران بروم
تا زنم آب در میکده یکبار دگر
همانگونه که گفته شد اخگر به وضع موجود
قناعت نمی کند و باز هم تاکید میکنم که این یکی
از خصیصه های روش فکری است. لذا او شهر
رامرد و بی تب و تاب می بیند. و هر آنچه مظاهر
روشنایی و نورند رفته و در جای شان شب نشسته
است.

در حالیکه انتظار فراوان بردمیم تا مهر و مه
بیانند و بمانند. اما از دیدگاه شاعر چنین نشده است.
شب با تمام قساوت برگلوی سپید سحر و هر چه
صبح اندیشان است پایی می فشارد و در همین
لحاجت است که علم و عالم و هنر به یک رطب
هم نمی ارزند و شکایتش را از زبان خواجه محمد
شیراز می گوید:

معرفت نیست در این قوم خدایا سبی
تا برم گوهر خودرا به خردیار دگر
در مقطع چهارم شاعر جدی تراز هر وقی
مانفیست فکری اش را تبین می کند. (اگرچند که
از لحاظ تکنیک شعر امروز این مقطع به شعار
نژدیک تر است) براستی چنگ چیزی است که
با تماس دست هر نا آشناستی، صدایی از خود بروز
میهد و لو این صدا با نت موسیقی برای نیاشد.
و اخگر به همین موضوع اشاره دارد که چونان
چنگی نیست تا بازیچه دست هر کسی قرار گیرد
و درست همانطوریکه صراحی نیز نمیتواند بود تا
در بغل هر کسی جای گیرد. بلکه در سینه اش
خی از اندیشه ای دارد که چونان کوه پا بر جاست

قسم افگانیکی از فعالین و
صاحبینطران بدری در عرصه سیاسی کشور
است او با سهم گیری فعال در ایجاد
مجمع نهادهای مدنی و مبارک بیث با
روشنگران در زمینه تکلیف معاصر،
وضعیت و تاریخ پنهان روشنگرانی در
افغانستان و سایر مبارک بدری جایگاه
فاضی را اهراز کرده است. ما در آینده
نظریات سیاسی، تاریخی، حقوقی و مدنی
اورا در نشریه طلوغ افغانستان به بیث
مفاهیم گرفت در این شماره شری
پیرامون یکی از اشعار آقای قسم افگانی
نشر می سپاریم با این توضیح که شعر،
مشغولیت اصلی قسم افگان نیست.

فاش گوییم نه در این مرحله تو تنهایی محمود حکیمی

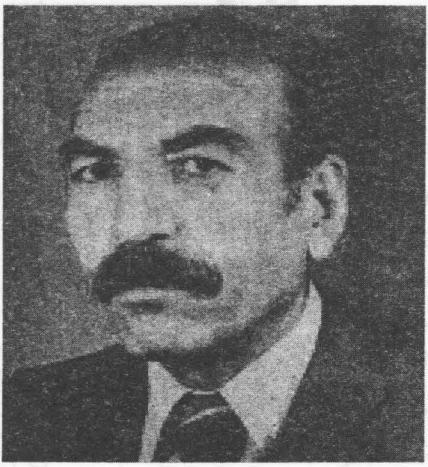
همه شعر میگویند حتا آدم های جدی
نیز این را کسی به من گفت و شماره بیهار را
نشانم داد. گفتم فکر می کردید فقط آدم های
غیر جدی شعر میگویند؟ مگر حافظ و... گپ
ام ناتمام که به صفحه چهارم رسیدم. شاید
بسیاری هاملت من اول ورق میزند، بعد
میخوانند. اینجانب که عادتم اینست. راستش را
بخواهید هر چیز را نمی خواهم چنانچه هر چیز
را می بینم.

در گوشه سمت راست همین صفحه (۴) آقای
اخگر غزلی از حضرت خواجه را تخمیس کرده
اند. اول آنکه گپ از حافظ بود نمی توانستم آنرا
نخواهند رد شوم دوم آنکه شعر از اخگر بود که
باز هم نمی توانست از شعر اخگر بگذرم چنانچه
نوشته های غیر شعری شان را نیز تا جاییکه
بدستم آمده است، ناخوانده تیرنshedه ام. از مقدمه
بگذریم تا اصل گپ تیر نشویم.

در مقطع اول تخمیس آقای اخگر به نوعی
تلويحي به گذشته اش بازمیگردد، بازگشته که
برای او و همه کسانیکه اورا میشناسند تداعی
گرسال های بشکوه و طاقت شکن مبارزه بوده
است. حساسیت و موضع گیری های به موقع
اخگر در ذهن و خواطره های مبارزین پایدار
وماندگار است چه او بهترین دوران عمرش را
در کشش و کوشش های درست در راه رهایی
خلق و تقویم مفاهیم انسانی سپری کرده است و
یک آن در راه روشنی که خود ترسیم کرده
و آدرس تنهایی اش را از جوهره انسانیت گرفته
است، یک قدم عقب نشینی نکرده بلکه با

وصیت

مرا روزی که جان از تن بدر شد
ز برگ گل کفن دوزید بر من
به اشک عاشقانم تن بشویید
به پای گلبنم سازید مدفن
که تا بر قبر من ببلب بفواند
به بالای سرم سروی نشانید
که قدمی بر فرازش لانه سازد
به پای قبر من مطری گمارید
که ساز غم به فورسندی نوازد
شود نز دل غم دیرین بر آید
به هنر دیوانگان کس را نباید
که بر طرف مزار من نباید
اگر گیرم که آید هوشیاری
بگوییدش که دیر آنها نپاید
که رهن عشق را عاقلندانه
گم از باران و برف افتاد مزارم
به ترمیمش کسی همت نیارید
اگر بیرون شود ذرا تم از گور
به هر حالی که باشد و آنرا بید
که ذراتم هوا بیرون فشاند
به فاک دشت یا بر صفحه کوه
غبار قلب پر فونم نشیند
به کاه نوبهاران از غبارم
بروید لاله و دلبر پیشند
بروی سینه زان برگی فلاند

پوهاندوکتور محمد رحیم الهام در سال ۱۳۱۰
در قلعه فتوی کابل چشم به جهان گشود
تحصیلات عالی خود را در پوهنتون های
کابل و مشیگان به پایه اكمال رسانید.
استاد الهام شاعر، نویسنده، روزنامه نگار و ادب
شناس بزرگی بود که عمرش را در راه خدمت به فرهنگ
گشتن بین و کهن سال این وطن صرف کرد.

استاد الهام در بعد تحقیق و تتبع آثار گرانبهای را
برای نسل های آینده به میراث گذاشته که میتوان از آن
جمله به تحقیق ارزشمندانه در باره علی عنمان هجویری
غزنوی، ترجمه گرامر پشتون، رساله نحو، ادبی مسالی، تاریخ
نحو، دستور معاصر زبان دری فارسی، رساله مفاهمه و
تحقیقات در باره مولانا جلال الدین محمد بلخی که تحت
عنوان مفهوم دریا در مجله کابل نشر رسید اشاره نمود.

استاد پوهاندوکتور محمد رحیم الهام به قول استاد
واصف باختیری از پیش‌آهنگان شعر نو و یکی از پیش‌گامان
و نخستین شاعران شعر نیمایی در افغانستان میباشد و
مجموعه ارزشمند شعری تحت عنوان دشت از خود به
یادگار گذاشته است بعد روزنامه نگاری مجله ورمه و مجله
علوم اجتماعی با نام استاد آذین بسته و کار ارزشمندی را
در این راستا در مطبوعات افغانستان انجام داده اند.

در سالهای اخیر استاد الهام به پاکستان مهاجر شد
شاهین تखیر نا پذیر روح استادرا که با تاریکی و سیاهی
در تضاد بود به دست جذد های ویرانه جوی شبگرد

رفیع جنید
خودرا به من آن فتنه رنجور نشان داد
پنهان شد ویدا شد و منظور نشان داد
گفتم که مگر آن کج محمور بین
دیدم که مرا عقرب محمور نشان داد
شمیر به چشم زد بنشاند به خونم
وانگاه جمالی به من آن حور نشان داد
دستی که مرا از عدن وهم بدر کرد
زلفی که زنخ را به من کور نشان داد
خوناب نبود آنچه به سحر از دلکم برد
یاقوت نبود آنچه به مسحور نشان داد
من بودم او بود ولی من که نبودم
او بود که من را به من از دور نشان داد
راز دیگری را به خم طره خود گفت
رمز دیگری رابت مستور نشان داد
شکرانه بنوشید و بباید که آخر
لب را نظری خواجه انگور نشان داد

میزان ۱۳۸۰

وفا سعدمندرا

سپینی کودی د ریالیزم نوی لار

دناجریا د اولس یوه زره افسانه داسی
وابی

په پیل کي اسمان او خمکه یو له بل سره
تردي وو، خلکو کار نه کاوه خوک به چې وبری
شود اسمان یوه تویه به بې راپري کوله او خورله
بې... خو خه وخت وروسته انسانانو له خپل
ارتیاوه خخه غنی تویه له اسمان خخه راپري
کولی خه بې خورلی او پاتی برخی بې هری
خواهه غورخولی ...
لدي سره ناخاپه اسمان په غوشه شو، او
انسانانو ته بې گواښ وکړ چې "که له خپل
اپتیاوه خخه غنی تویه ورڅخه برخی کړي نوله
حکمکي خخه به لیرې شي چې بیا به انسان لاس
هیڅکلهه ورونه رسپري!"

انسانانو خه موده د اسمان امر ومانه خو
یوه حریصه بنخه یوه ورخ را ولاړه شوه د اسمان
له تن خخه بې یوه غتیه تویه راپري کړه هغې تر
وسه تویه وخره خلاصه بې نشوای کړاي
بیا بنخې د شپې خپل میره خپل، هغې
هم خومره چې خورلاني شوه هغه تویه بې وخره
خو تویه خلاصه نشووه، لدې سره بنخې او میره
تول خلک را خبر کړل خو هغوي تولو هم ونشو
کولانی چې له اسمان خخه هغه سره راپيله
شوي تویه وخره! همامه و چې د اسمان د
تویه پاتی برخه بې له فضوله شیانو سره
وغورخوله. پدې وخت کي وچې اسمان له قهره
وغمبیده او له حکمکي خخه هومره لور شو چې
نور نبود هیڅ انسان لاس نه ورسیده!!!

له هغې ورخی را وروسته انسان مجبور دی
چې کار وکړي زیار وکالی او به رنځ رنځ د ژوند
پیتی پر مخ یوسی) ...
په دغه زره افسانه کې اسمان دری

العام ۱۰ ثور ۱۳۴۴ ریشفور گلbagh پهار دهی
کابل

دلودلو سره سره بنسټیز یوالی لري چې په
اساسی توګه له هغې زری سره اړیکه لري
چې د تجزیې ورنده

"دغه چاره موبد کلیت نه تجزیه کيدلو

خواهه راکابی چې په بې ارتیاطه او مستقلو

اجزاو باندې دنې د تجزیه کيدلو په

کلاسیک فکر کربنې راکابی

را به شو تعریفاتو ته

کوډ ګر راپالیزم

- د پېږي پېږي انخورونو د اتوماتیکي

ورکړي له لارې

- له تردي انخورونو او بصری اغراق

خخه په کار اخستلو

- د ویرونونکو وهمناکو او جادو دوله

نارو سورو په کولو د مخاطب د مرعوبی لو

په خاطر

- له مرکب پرسپکتیو^(۱) خخه په کار

اخستلو او

- فتوموتا زیک^(۲) جوربنت په کارونې

سره خپل موجودیت ته لاره پرانیزی

(۱) پرسپکتیو په یو مانا له خو بعدونو

د یوه شي کوئی لیدل، او "مرکب پرسپکتیو"

يعني "په یوه شي کې د ګنډو (بنایی ټولو

شیانو لیدل، او ټولو اشیاوته مشترک

سرنوشت ورکول، یوه پراخه ګهودی چې

ورسره ورسه د یو والی او یو خای والی تر

ټولو قوی بنسټ هم وي

(۲) فتو موټاژک

د عکاسیکو توتو او زمانی بصری

اغراق یو خای کارونې

پاتې خبرې لایه لاره دی

ـ کله چې (عقل) وشي کولانی د دومره رښتیا
وو له مینځ خخه (ښتیا) وټاکی نو د قضایت د

موضوع په وړاندی خپله برلاسي برخه د ذهن
قضایت ګره برخه، بایلی. د عقلانی واک دا ډول

رالویدنه د (شي) د یا موندلو سحر ګروک
رازبېوی. له دی یو سره انسان بې زمانه کېږي

(همزمانه کېږي! هرڅه همزمانه کېږي !!) پدې
حالت کې انسان ده ګې لحظې خاوند دی چې نه

پکې (فعل نه فاعل او نه مفعول) دی او هم پکې
فعل، فاعل او مفعول) دی او هم هغه خه دی چې

خان بې. انسان دخپلی دریمي سترګي له لارې
خپل شیبې ته ورکوري خکه نو بنايی چې کوډ ګر

ریالیزم هم د هنرمند لخوا د د دریمي سترګي
کارول وي؛ چې د حقیقت له زړه خخه د غوڅې

انزې خړګندیدلو ته د حرکت، غړ او رنګ جال ور
اغوندي لکه د دی لارې یو مخکن چې واي:

"بدن (شکل)، پرده دی"

زما په ګومان (اصل) د شکل، جسم، حجم
او ابعاد پردو پونبلی نامرې شوی خکه نو هم

(دی هم نه دی او هغه خه دی چې غواړي و اوسي)
خه فکر کوئی چې ماشوم په لوړې ځل خه شې

ويني؟

انسان دهستي وروکۍ، منسجم او مجسم
تعريف دی؛ خکه انسان لتدی انسان موب په

انسان کې هستي لیدلاني شو خو په هستي کې
انسان نشو لیدلاني، هستي د انسان په میلیونونو

خېږي بنېي

ښه، د هم او خیال لاره به خوشی کړو فزیک

نه به را ګرځو.

د کوا فتوم نظریه:

"نړۍ له یو بل سره تپلو اجزاو خخه جوړه د؛

له داسې دراتو خخه چې د بشپړ استقلال له

پر بل پسی جوڑ شول او آریاناته د اسلام د
سپیخلی دین تر راتلو پوری و پایپیل او په سیمه
کې یې د اسې ستراواکي جوڑه کوه ، چې داوسنۍ
ایران اداره یې هم په لاس کې وه .

کله چې اسلامي فاتحین را غلپارس هم ډېر
زړ ورته تسلیم شو، خو افغانانو سره له دې، چې
د اسلام سپېڅلی دین ومانه او هند ته یې هم د
دې برحق دین دخورېدو رسالت پر غاره
واخیست له عربي سلطني سره یې پوره دوه سوه
کاله مبارزه وکړه، چې په تسيجه کې د دریمي
هېځري پېړۍ له پیل نه د طاهريانو خپلواک
حکومت، د دې پېړۍ په دوهمه نیمايی کې د
صفاريانو خپلواک حکومت، وریسې د
سامانيانو، غزنويانو، غوريانو او نورو لويو او
وړو حکومتونو د افغانستان په بېلاښلو بنشارونو
کې مرکزیت درلود، چې ټئينو یې د افغانستان
موجوده خاوری اداره کولې او ټئينو یې د لويو
ستروواکيو په توګه تر هند او ایران پوري واکمني
درلوده او دا ګاوندي هېوادونه هم له افغانستان
نه اداره کېدل، په اوومه ميلادي پېړۍ کې د
چنګيز خونزې تاراک د سیمې ټول هېوادونه د
افغانستان او ایران په شمول لاندې کړل او خرنګه
چې افغانانو له دې خونزې تېږي سره مېږني
مقابله کوله، نو څکه چنګيز د وحشت ګراف تر
هر ځای نه دلته لور و او هم د خپلې ازادي د
ساتلوا مبارزه افغانانو د سر په یېه کوله او تر هغه
ورسره جنګبدل، خو چې تر کافرو چنګيز یانو
وروسته د دوى مسلمان اخلاق د ګوډه تیمور په
مشري رامنځ ته شول او تر هغې ورسره افغانان
په جنګره وو، چې د تیمور تر مړینې وروسته د
مغولو حکومت هم افغانی رنګ واخیست او په

هرات کې د تیموریانو علمپروره واکمنی رامنځ ته شوه، چې البته دا وخت ایران هم د افغانستان له هرات نه اداره کېده، تر دوی ورسټه یوه اوږده موده د ایران صفویان د افغانستان پر یوه برخه مسلط وو، چې د دولسمی هجري پېړی یه اوایلو کې د میرویس نیکه مېربني اقدام د دی نسلط لمن هم ورتوله کړه او لو وروسته د شاه محمود هوتك په مشرتابه د صفوی شاه حسین واکمنی رانسکوره شوه او یاران هم د افغانانو تر واکمنی لندې راغې، د هوتكیانو تر سقوط وروسته نادر شاه افشار تر هنده فتوحات وکړل او د افغانستان په شمول یې د ایران ستراواکي جوره کړه، خو چې د دولسمی پېړۍ په دوهمه نیمايی کې احمد شاهي ستراواکي د نادری واکمنی خای ونیو او

سلطه لاروانه وه ، چې تر ميلاد درې سوه د پرش
کالله وړاندې یوناني سکندر لوړۍ پر ایران تپري
وکړ، چې د باد غوندي پېږي راتپرسو او لاندې بې
کړ، خو په افغانستان کې خلور کاله دخلکو له
زړور مقاومت سره مخامنځ او بیا پر ایران او
افغانستان دواړو یوناني واکمني ټینګه شوه، د
یونانيانو تر تدریجی سقوط وروسته د هند د
موریا دکورني واکمني د آريانا لورته را غھیده
او افغانستان له هندوستان نه اداره شو، خو په
وړاندې بې د یونان باختري واکمني په جوړې دو
سره (چې تر سکندر نه وروسته ځایي شویو
یوناني سردارانو د آريانا دخلکو په مرسته په
آريانا کې رامنځ ته کړه) بېرته د افغانستان په
خاوره کې حکومت جوړ شو او بیا د همدي
حکومت پر ځای د ساکانو، کوشانيانو او
هفتاليانو (ابداليانو) بشپړ افغاني حکومتونه یو

دی، کوم حکومتونه چې د هپوادونو د
وسنی ساحي په تاریخي جغرافیا کې
رامنځ ته شوي وو، هغه د دی هپوادونو
د اصلی حاکمیت او ملکیت تاریخ دی او
څوک حق نه لري چې دعوه پرې وکړي، په
دی اساس د افغانستان د اوسنی خاوری
به تاریخي جغرافیا کې جوړ شوي ټول
حکومتونه افغانی حکومتونه دی او
داوسنی ایران په تاریخي جغرافیه کې تېر
شوي حکومتونه ایراني حکومتونه دی، په
دې حساب بلخی پیشدادیان هغه آربایي
کورنی ده، چې د یما پاچا په مشری یې
په افغانستان کې د دولت موسسه جوړه
کړه او دا د ټولو آربایانو له پاره یو سیاسی
بنیاد، چې بنستې یې افغانی او مورد د
افغانستان منظم تاریخ له همدي خایه
ز پاپلوو، دا د درې نیم خلور زرو کلو
وراندې خبره ده، وریسې سهاك او
کیانیان پر بلخ او غور واکمن شول،
وریسې د اسپه کورنی د واکمنی دوره ده
او یېا د "سپین تمان" زردبنت په لارښوونه
د "بني مني، بني ويني او بني كربني" تر
شعار لاتدي په وحدانیت ولار دين هم
همدلته په بلخ کې رامنځ ته شو، چې بيا
ې ایران ته هم رنی وي ورسبدی او دا په
سیمه کې د افغانستان تاریخي موجودیت
او افغانی حکومت و، چې د ایران خینې
برخې یې هم په لاس کې وي
تر میلاډ پنځه نیم سوہ کاله وراندې
ایرانی کوروش پر افغانستان تېرى وکړ او
افغانستان یې له ایرانه اداره کاوه، دا

دمحسن محملیاف : ح، رفیع

((بودا در افغانستان تحریب شد از شرم فرور یافت))

رسائی ته يو خُغلنڈ نظر

که د ایرانیانو مطلب داوي، چې احمدشا
بابا لوی افغانستان جوړ کړي او د افغانستان
ووم یې پرې ایښی دا هم سمه نه ده، خکه د
فغانستان نوم له اوو سوو کلونو راهیسې دې
خواوري ته په تاریخونو کې اخیستل شوی او تر
غفې وړاندې یې دخراسان او آريانا نوم درلود
وهم افغانستان د احمد شاه بابا تر سترواكۍ
ډړاندې ګنې نوري سترواكۍ درلودې (چې
درrostه پرې غږېږو او هم که د نامه بدليبدل د
بوه هېواد تاریخي هویت له منځه وړي، نو بیا
خو د ایران د نامه رسميت تر اتیا کلونو هم کم
عمر لري او دا نوم په (۱۳۰۴)، لمزیز کال رسمي
هرې اینسودل شوی او تر دې وړاندې یې رسمي
نوم «پارس» و.

که مطلب دا وي، چې ایران د اريایانو
پیاووی دی، نو بیا خبره تردي هم وړاندې ځی
و کومه دعوه، چې ایراني ورونه یې زموږ پر
خواوره کوي، مورډ یې تر دوي پخه او مستنده
کولائي شو، څکه اريایان له نن نه پنځه زره
کاله شاوخوا وړاندې د اوسني افغانستان په
شمال "بنکلې بلخ" کې وینځبدل، دلته یې
ویدي او اوستايني ادبیات خلق کړل، دلته یې
کښت او کرزده کړ، دلته یې د پاچاهی دولتي

بناغلي محسن مخلباف د ورور هبواد
ايران يو هنر مند ليکوال دی ، يو خوبه زبي
ليکوال دی، دی بنایسته فلمونه جوروسي،
خنگه چي د فلم زبه هنري زبه وي او علامتي
، له همدي كبله دا خواره د ده پر توله
ليکوالی خواره دی، چي ديدوا رساله يي
هم له همدي خوبه نه برخمنه کوري 55

د دې ترخنگ بناغلي محملاب په خپلو
ليکنو کې له درېه دره ، جنګڅلوا او خورو
ورو افغانانو سره خانګړي خواهوري او
همدردي لري، د دوي بي پايه غمونو او
دردونو ته خير دی، پري خوربېي . پري
دردېبېي او د دوي دغمونو او دردونو ژوندي
تصویرونه بې ضمیره جهان ته رسول غواړي
او د دوي ویده ضمیر راویښول . ده په دې
برخه کې دوه فلمونه جوړ کړي او یو یې دا
كتاب ليکلۍ او نور هم بوخت دی له
افغانانو سره خواهوري او همدردي دڅل
فلم په پرده او دڅل قلم په خوکه را خرګندول
او ژوندي کول غواړي .

دشاغل محملاب دا بهانه کړو .

مننه به تري وکري، نو ئكه زيات خه پري
وييل نه غواړم!
البته د دي کتابګي لوستونکي تر ويلو
وراندي دا خوتيکي باید په نظر کې وساتي
بناغلې مخملباف سره له دي، چې د
افغانانو د زره له کومي خواهوري دي، سره
له دي چې د افغانانو له غمه يې خپل آرام
ژوند نا ارام کړي اوسره له دي چې خپل ټول
فکر او ذکر يې افغانانو ته متوجه کړي، خو
بيا هم د ایران د حکومتونو او لیکوالو د
غلطې، منحطې او مسلطې فاشیستي
پالپسي تر اغیز لاندې تللى او د افغانستان
د تاریخ او جغرافیې په باب د معلوماتو په
برخه کې يې همهغه غلطه او منحطه لاره
نيولي ده، چې دلته يې دلوستونکيو
دیاپړنې له پاره په لنډ ډول یادو، چې اوږد
بحث يې تر زیاته حدہ د افغانستان د تاریخ
او جغرافیې په منابعو کې راغلي او دلته
یواخې د لوستونکو د متوجه کولو له پاره
پېږي غږم:

۱ - بناغلی مخملباف په خپله رساله
کې په وار - وار لیکي، چې «د افغانستان
د زېبېدو تاریخ، له ایران نه د افغانستان د
بېلېدو تاریخ دي، حکمہ ۲۵۰ کاله وړاندې
افغانستان د ایران یو ولایت حتی دخراں
د استاران بهه د خهه (۵۹).

مئوسسه جوړه کړه ، دلته یې د خپل تمدن لور
بیرغونه ورپول او بیا له همدي خاوری نه د
افغانستان جنوب ، اوسني ایران او هندوستان ته د
آريایانو لپردېدنی وشوي خرنګه چې دوى له
تهذیب او تمدن سره تللي وو ، هلتنه یې د هغوسیمو
بومي او نيمه وحشي خلکو ته تمدن وروښود او د
دوى مشری یې په غاره واخیسته او د همدي له
افغانستان نه تلليو آريایانو په وسیله د نوي ایران او
نوی هندوستان بنستونه کښېښودل شول ، چې بیا
پکې د دوى لوبي - لوبي سترواكۍ او واکمنۍ
جوړي شوي او همهغه تمدن ، چې په بلخ او د
افغانستان په شمال کې یې وده کړي وه ، هلتنه د
لپرمختګ ګامونه پورته کړل .
هو ! تاریخي جغرافیا د ټپوادونو تاریخي میراث
دی او د ټپوادونو د خپلمنځی حقوقو له مخې د
ټپوادونو موجوده ساحې د دوى تاریخي خاوری

( ) بودا در افغانستان تخریب نشد..

کری . همه شاذی ، نادری او د وروستیو کلونو د خاصو
حالتو او د پرديو د شیطانت او لسوهني مولود دی چې
زمورد ملي جوښت په د بواسل کي اغښنه لري
په هر حال د بناغلي مخلباف په رساله کي ډيرې
نوري خبری هم شته، چې زموږ د ټولني له واقعيتونو
او تاريخ سره سره نه خوري، خو ما دا خو مهمه تکي په
نخبنه کړل او بايد په صراحت ورته ولېکو
چې د ملنو تاريخي جغرافيا د دوى تاريخي
ملکيکت دی، خوک د دعوي حق نه لري ، نو په دې بنا
د تاريخ په اوږدو کي چې د اوسيني افغانستان په هر
بنار کي د دي هپواد او ياسيمی د واکمنی مرکزو
هجه حکومت او هجه مرکزیت د افغانستان د تاريخ
برخه ده او په هر تاريخي مقطع کي چې د بل هپواد له
تاريخي جغرافيانه د افغانستان پر ټوله يا یوه برخه
واکمنی شوي هجه دوره موږ د افغانستان د اشغال
دوره بولو، نو په دې ترتیب په تاريخ کي داسې دوری
هم شته چې ایران يا ټول يا یې یوه برخه د افغانستان
تر لاس لندې وه، چې که حساب سره کو پر
افغانستان د ایران د سلطني دوره پر ایران باندي
د افغانستان د سلطني تر دوره ډېره لړه وه، نو
څکه افغانستان په هیڅ راز نه له ایران نه
زېږدلي او نه دوه نیم سوه کلن عمر لري، بلکې
افغانستان پنهه زرکلن رون تاریخ لري، چې
البهه د ژوند ډېږي سپې تودې پرې راغلي، خو
حالتو او یې غلګرو ته تسلیم شوي نه دې او د
زياتو ستونخو او کړاوونو په زغملو سره یې
څلله آزادي ساتلي او سر لوري ژوند یې کړي دی.
په پاکي کي زه بیا هم د بناغلي مخلباف پر
نیت بد ګومانی نه لرم او له افغانانو سره یې
خواخوبی او همدردي ستایم!

او جهاد پیلوی او په تسيجه کي کلیوالی خورې
ورې حلقي مرکزنه را رسپېري او بړغلکړ خواک
سره له ګوداګېي حکومته په محاصره کېږي او
سره له ډې چې د ملي سلا او ملي اداري مرکز
له غلیم سره دی ، خود ملي وحدت سوک چې
د قومونو له پنځو ګوتونه جوړ شوی پر سرور
حواله او په تسيجه کي غلیم او ورسه یې
ګوداګېي حکومت نسکور او ملي واک د ملت
لاس ته لوپري . چې په معاصر تاريخ کي په
افغانستان کي د صفویانو سقوط، دوه خلې د
انګریزانو ماته او یو خل هم د روسانو ماته د
همداسي ملي ارادې او ملي وحدت له لارې تر
لase شوي دي
دا چې په افغانستان کي قومونه د ملي
ووحدت د مانيه د جو پردو خښتی دي، له دې نه
هم جو پرې چې زموږ په ټول اوږده تاریخ کي د
قومونو سره جنګکدو پېښي نه شته . بلکې
ټولې پېښي یا له پرديو یې غلګرو سره جګړي
دي او یا هم د ورونيو تر منځ د اقتدار جګړي . په
وروستيو ۲۳ کلونو کي چې د قومونو د
نمایندګي، ناولی غړد خیمنو وسله والو ډلو له
خوا راپورته شوي دا هم د پرديو د لسوهنو او
پارونو تسيجه ده. فقط په وسله والو ډلو پورې
ټولې او د ملت په عمق کي ژور اغښنه لري.
ناسې ګورئ چې په دې اوږده موډه کي په
افغانستان کي قانوني حکومت نه، خو بیا
هم د افغانستان پېلاتېلو قومونو تر خپل منځ د
سولې او وروري ژوند کړي او په مصیتیونو کي
یو د بل مله دې او کومې پېښي چې د ملي
نشست په برخه کې بناغلي مخلباف یادي

لري، د بنېږا زی او آبادی امکانات لري، خود
تاریخ په اوږدو کي د پرديو د یې غلښو او د څلوا
حکومتونو د غفلت له امله لاتر او سه همداسي بې
لاس ورولو پاتې دي او د افغانی خوانانو د علم او
همت د متواتظار باسي

۴ - د بناغلي مخلباف یو بل تعیير دا دي.
چې افغانستان په قومونو ولاړ دي او د ملت پورې
ته نه دې رسپدلي، سره له دې چې په ایران کې
حتى د جمهور رئیس په قومیت پسی هم خوک نه
ګرځي ، د دوى دا تعیير هم سم نه دی . بلکې
واقعيت دا دې چې د افغانستان ملت په طبیعی
بنیدونو جوړ دی، تشکيل یې له لتدی نه پورته
شوی . د ټولې په ټولې ټولې کورنۍ ده له کورنۍ نه کښو
او خپل ته، بیا قوم ته مخ په بره خي او بیا د اقامو
له مجموعی نه ملت جوړ شوي او همدا طبیعی
جوړښت دی. چې د افغانستان د څلواکۍ او بقا
په لاره کې دېږن نه د افغانستان په هرې تېږي
ټول کله چې له بېړن نه د افغانستان په هرې تېږي
وشي د هغې سیمې خلک له تېږي سره مقابله څلې
 ملي و جیبه ګنډي او دا ددې ملت یو طبیعی
مصلحت دی. چې هر افغان به په هر خای کې له
څلې خاوری نه دفاع کوي.

د دې ډول تشكیل یوه بله ګنډه دا ده ګله چې په
افغانستان داسې بهره په تېږي شوي، چې مرکزی
حکومت پې ګوداګېي شوي نو په داسې حال کې
ډ ملي ارادې، ملي قوماندانې، او ملي سلام مرکز له
منځه تللى او همدا له لندې نه په بره د ملت جوړښت
دي. چې کلې او قومونه را ولړې په مبارزه او مقابله

۵ - بما اکنون نامه های زیادی به دفتر نشریه موافقیت ورزیده که ضمن تشكیل از خوانندگان محترم به اطلاع می رسانیم نامه های شان را
اگر لطف نموده کو تاهر نویسنده ممنون خواهیم شد چون صفحات نشریه ګنجایش نشر مکمل نامه هارا ندارد
۶ - همچنین با اظهار سپاس مجدد از خواهه محترمه صالحه رسیدی و برادر (زنده) از مطالب اوسالی تان در شماره های بعدی استفاده خواهد

شده

۷ - در این شماره نامه ای از محترم حاجی موسی را که از قره باغ ولایت غزنی فرستاده اند به نشر می سپاریم

قره باغ را دریابید

کړداندنه کان مقتدر ۳ هفتہ نامه طلوغ افغانستان سلام!

امیدوارم این نامه را که از سر استھنال و درمانه ګنډ نوشت ۳ پاپې کنید. تام من هابې موسی میباشد و ټېن سال است که در ګوښت کار میکنم و سال
یکبار یا دوبار در قره باغ به قانه ۳ می آیم. پارساں بعد از سقوط رژیم طالبان که همه مردم و من امیدوار شده پوریم که دیگر قلم و ستم در کشور پایان
یافته است، با شور و شوق فراوان به وطن مراجعت کردم و پهدر سرشار از فوشانی پورم که ها، وطندارانه در کشور ګشت و ګزار
نمایند. وقتی پا به دافل ټاک و ډلن ګذاشت ټکندر هي کردم که همه کوه ها و دشت ها به من فوش آمد میکړیدن. در مسیر راه به طرف قانه همه ټېنرا با قیافه
ډېرید و زیبا می دیدم مخصوصاً پېړن سه رنگ کړي او همدا له لندې نه په بره د ملت جوړښت
است و درست مثل بسیاری از هموطنانم په آژوهه ټولانی رنج ها پایان یافته

اما با تاسف از لحظه اي که وارد قره باغ شدم متوجه ګشتنه که په فیلات واهی داشته ۳-۳. در منطقه من تنها ټېنی کېږي که نیست امنیت است.
زړګړۍ، ډپاول، مردم آزاری و آدمکشی کما في اسابيق و په داره. در قره باغ ګسې اساسی امنیت نمی کند ما هیترسیم. لطفاً قره باغ را در یابید، تمی
دانم ھر ټېنی از پېړک کشور من هر ګز تداوی نمی شود و زخم ټېرکین فشنونت هر روز عقوبی تر می شود. ګل باور ندارید فرمدت تان عرض می کنم که
پارساں هفت عراوهه موټ سراهه و کامباز په سرنشینان فود در په مسیر قره باغ ګم شده اند و هنوز که هنوز است هیچ نشانه اي از آستان در دست نیست. هم
ټېنین دو ماه می شود که فردی از اهالی قره باغ بنام آفوند ټکنکي از بازار قره باغ، در روز روشن ریوډه شده و تاکنون از زنده و مرده او فبری نیست. باز
هم پکویم پارساں فردی بنام ډېمه کل همراه دو غږ از همراهان فور کشته شد و بعد ټېنله اش با موټ ټکنکي به آتش کشیده شد. وهمنین ټکنکي پېش فردی در
ساهه نې قاعده قره باغ بنام... به طرز غیبي به قتل رسیده و هنوز معلوم نیست که په ګسې اور ګشته است. وهمنین هارنه و غافجه دیگر که هم اکنون در ډېن
نیست تا بر اي تان بنویسم

هال از فورم میکویم به تاریخ ۱۳۸۱-۷-۷ در طالیکه مقداری هواله پولی ۳ را از شهرو غزنی ګرفته و به سوب زړد ټاول منطقه
مسکونی ۳ در هر کوت ډول تو سوط فردی بنام غاضل که قبله قوماندان طالبان در منطقه پور ټوقيف شد ۳ و هرا به بې رهانه ترین ټکن لټ و کوب نموده
تو سوط هرمي غنګ پايم مړوند در همین هارهه مبلغ یک ټک و پیست و پنج هزار ګلدار پاکستانی، دو هزار دینار ګوښت و سه هزار دا انډ امریکاني
همراه با ټکن پايم ساعت و موټرم ۳ در هر کوت ډول تو سوط فردی استادش به زور ګرفتند. بعد از ټېنی پور ټوقيف شد ۳ و هرا به بې رهانه ترین ټکن لټ و کوب نموده
را به دست نیاورده ۳ و هر بار که به هر ګز ګوښت هر ډېمه میکنم با تهید دیگر همان راهه همراه همراه دا ټکن هیچ هر ډېمه که هم اکنون در ډېن
غزنی، امنیت ملي غزنی، قوماندانی امنیه غزنی و دو مرتبه به وزارت امور دا ټکن هیچ هر ډېمه که هم اکنون در ډېن
ګلوټ، هتي قوماندان فاضل را پکړی ټکن که شده موره سوال قرار نداده است. از ټېن که دو ټکن دیگر هر ډېمه دا ټکن هیچ هر ډېمه که هم اکنون در ډېن
و سرمایه ۳ را از دستم ګرفته اند و هال فقط ډک را هم پیش چشمانت میکنم په ټکن آپا در جاهای دیگر وطن هم وضع به همین منوال است؟

آپا همی تو اونم امیدوار یا شم که امنیت واقعی در راه است؟
بېقشید که وقت شریف تان را ګرفتم راستش آنقدر بېپاره شده ۳ که ناگزیر شدم با هفته نامه تان درد دل ټکن.

والسلام حاجی موسی

دا حق نه درلود چې بندیز ولکوی، سم بهیر خو دا وچې موضوع ولس مشرته راجع شوی واي، او هغه به د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته واک ورکړۍ واي چې پلټنه يې وکړۍ مبارز ټینګار کړي چې د کبیل او سپورډکې تول پروګرامونه د اسلام ضد نه دي، او ډیر خو یې روزنیز او تفریحی دي او خوان نسل تری ګټه اخیستی شي. هغه وویل: دا ضروري ده چې خوانان د بهرنې، نړۍ په هکله وپوهېږي او دماغ یې وده وکړۍ.

د انیس د ورڅ پانۍ مسول مدیر احمد ضیا سیامک وویل: په حکومت کې خینې عناصر شته چې د مطبوعاتو له آزادی ډارېږي. دوی له دی ډارېږي چې دا به د دی سبب شي چې له دوی پوښتنې وشي او ممکنه ده چې محکمی ته راوکښل شي.

له کېبلی تلویزیون خخه د دفاع په ترڅ کې، آن خینې وختونه که خه غیر اسلامي هم ولري سیامک یو عام افغانی متل یاد کړ خینې خلک ګیلاس د ابوبود خلکو، خینې د شیدود خلکو او نور بیاد واین د خلکو لپاره کاروی، نو مور باید تول ګیلاسونه مات کړو، او یا یوازی هغونه سزا ورکړو چې واين یې پکښی خکلی. ۱۵. ډیلمړی:

هر ګه جان خفته را ذ خواب جهل آوا ګند خویشن را ګو چه دون است، ای پرس والا ګند غدر و مکروه جهل هر شه مسکر اعدای تو اند زود باید مرد را کو فصد اپن اغدا ګند ماشه هر تکي واصل تکويسي راستېښت راستې هر جا که فاشد نیکویي یسد، ګند اذنا پاشر خبرو.

ډیر یې د قانون په برخه کې لور تعليمي سند نه لري د بحران د نړیوالی ډلي راپور وايې د شینواري ګامونو داسې ویری زیاتي کړي دي چې قضائيه سیستم د سخت دریزو له خوا نیول شوی مخکي له ده چې د افغانستان خلکو په یوه دموکراتیک بهیز کې د خپلی رضاد خرگندولو چانس درلودلی واي د تبصری لپاره د جنګ او سولی راپور ورکونکی تولنې له خوا د مکرره غوښتنو په

په داسې حال کې چې د افغانستان قانوني سیستم د اوښتون په حال کې دی، او نوی اساسی قانون لاتر او سه نه دی لیکل شوی، نو دا ماده هر ډول تعیير کیدي شي داسې ګنډل کېږي چې کرزی پخچله د دولت د مشر په توګه د پخوانی یا چا واک لري.

د اکتر طارق رشاد چې یو افغان خپروکنکی دی چې په هالینډ کې اوسي او په دی وروستیو کې د خپل پلار د ليدو لپاره کابل ته راغلې وايې ۱۰۵ ماده کیدي شي داسې تعیير شي او تری دا معنی واخیستل شي چې کرزی کولی شي قاضي القضا ته اجازه ورکړۍ چې خپل کار ته دوام ورکړۍ آن که عمر یې د

تاکل شوی عمر له میعاد خخه ډېروي که خه هم هغه مهال چې کرزی هغه وټاک، په ستره محکمه کې د شینواري له کار خخه د یوه کال نه هم لره موده کیده، لس کاله یې نه کیدل خرنګه چې ماده خرگندوی. پداسې حال کې چې شینواري تاکید کړي چې هغه په قانوني توګه خپلی دندی ته دوام ورکړۍ، باید وویل شي چې هغه دا ویلی که چېږي کرزی غوښتنه وکړي نو دندہ به پرېږدي.

هغه وویل: زه له موقف او دندو سره دلچسپی نه لرم، او نه دا چې خان پر د افغانستان د قضائي سیستم یوه وروستی خپرنه د نړیوال بحران د ډلي له خوا چې د پلټنه، وکالت او مدافعي یوه غیر منفعتي پله ده تر سره شوی . دا

صلاح یې ورکړۍ چې کرزی دی د شینواري د استعفا غوښتنه وکړي او پر خای دی داسې یو خوک دغې دندی ته وټاکی تر خو هغه اړتیاوی پوره کړي چې د دندی لپاره اپن دی خو که چېږي شینواري په خوبه هم استعفا وکړي، د کرزی لپاره به د هغه د خای ناستي تاکنه ګرانه وي

په اوستي اداره کې د لور کچ تاکني د بیلا بیلو سیاسي او توکمیزو ډلو تر منځ یو نازک تعادل منعکسوی. د ډیرو لبو پښتنو خخه د یوه لیری کول او هغه هم چې په شدیده توګه اسلام پالی وي، کولی شي جدي ستونځ رامنځ ته کړي سرېږه پر دی، ډیر لې داسې قضيان

پیداکړۍ چې په شريعت او قانون، دواړو کې یې زده کړه کړي وي او د شینواري په شان به د اسلامي قوانینو په برخه کې تجربه ولري

هدارنګه د طالبانو د واکنې په همهال قضيات بې طرفه، او له همدي امله دغه ډول علمالو پیداکړې. او د ګنګوسو سره سم یو بل کاندید، چې له شینواري خخه یې اوچته زده کړه کړي هغه یو تن د اهل تشیع دی چې هیڅکله به د افغانستان د سني اکثریت د تولنې له خوا ونه منځ شي.

خو د قضائي القضا په توګه د شینواري ساتل د دی سبب هم کیدي شي چې قضا به پر دغې مسئلي له یو سه بحث خخه وړاندی د اسلامي قانون کود غوره کړي.

د بحران د نړیوالی ډلي، را پور دا جو تونی چې شینواري ستره محکمه له چپلو سیاسي متخدینو په کړي. چې د اساسی قانون په چوکات کې، شینواري

اولویت ها...

کلیدي را کسانی تشکيل میدهند که خود را به تحقق برنامه های دولت متعهد نمي دانند. بهترین مثال آن موضع دولت در جنګ عراق میباشد که دیده شد زبان مشترک در این رابطه حتی در صدر حاکمیت وجود ندارد و یا برخی مقامات به پناهگاه ناراضیان از سیاست های دولت تبدیل شده و ناراضیان برای توجیه اجرات خود از آنها صحة میگیرند.

در این میان تیم کاري که میخواهد اصلاحات را بیاورد بسیار ضعیف است. آنان اکثراً با کار در شرایط طاقت فرسای افغانستان بلدیت ندارند. در داخل دولت انتقطاب یکجانبه بوده حتی بعضی شایعات میتواند آنان را در پرده ایهام فرو برد. قوای ائتلاف بین المللی نیمشکلی به این مشکلات افزووده بنا بر مصلحت شرایط جنګی با قوماندانان مستقیماً داخل تماش میشوند که در این حال نیز نقش دولت مرکزی ضعیف میگردد.

اگر دولت چنین ضعیف نگهداشته شود امکان احیای دوباره بنیاد ګرایان و دهشت افغانان وجود دارد آن هم به دلیل اینکه دولت موجود هیچ چیزی برای دادن به مردم ندارد. یک هزار و چند صد میلیون دالر در بازسازی مصرف شده در حالیکه به اختیار دولت کمتر از دو صد میلیون دالر قرار گرفته در این حال دولت در خلاء قرار دارد. دولتی که نمیتواند نیروهای مسلح را خلع سلاح کند. دولتی که به عوض کاریابی در پی

اخراج کارمندان و کاهش تشکيل ادارات است دولتی که امنیت را تامین نکرده.

هر ګاه با آن دستگیری نشود در منجلاب همین مصلحت ها و مداخلات غرق خواهد شد. برای برونو رفت از این بنست باید ګام های عملی گذاشته شود خلع سلاح طوری عملی شود که افراد مسلح با تسلیمی سلاح شان به اردو ګاههای کار در پروژه های باز سازی دعوت شوند این کار میتواند در وجود افراز برخی واحد های کاری در جنب وزارت خانه ها و یا بطريقی دیگر حل شود.

- دولت باید با ګام های جسورانه جامعه جهانی را معتقد سازد که کمک ها از شکل عاجل به احداث پروژه های بزرگ تغییر شکل داده شود.

- دولت باید اصل تخصص سالاری و شایسته سالاری را معيار قرار دهد نه معيار های قومیت و حریزت را

- در ساختار دولت باید حالتی به وجود آید که در مرکز آن یک نیروی توانزن بخشای غیر وابسته به این و آن قرار داشته باشد و در دو شاهین این ترازوی قدرت نیروها طوری جا به جا شوند که به خاطر پایین آوردن کفه ترازوی قدرت در انتظار مردم در صداقت، پاکی، وطن دوستی، گذار از منافع شخصی به نفع منافع ملی، شایسته سالاری، تخصص وغیره با هم مسابقه دهند و از نظامی اندیشی به سیاسی اندیشی گذار نمایند.

هر ګاه دولت انتقالی بدون حل مساله خلع سلاح و احیای واقعی بازسازی و بدون اشتراك مردم در حیات سیاسی به کمپاين انتخابات لویه چرګه و تدوین قانون اساسی بروت تایج آن به مراتب بدتر از لویه چرګه اضطراری خواهد بود و در آستانه تدویر آن دولت با چالش های وخیمی روبرو خواهد شد.

قاضي القضا...

څوتاب کې د کېبلی تلویزیون خخه د دفاع په ترڅ کې، ډیر لې کسان دا جرئت کوي چې په مستقيمه توګه د قضائي القضا پر ضد خه ووايۍ او دا خکه چې هغه ډیر غښتلي ملګري لري. خود جنوری په میاشرت کې پر کېبلی تلویزیون بندیز ډیرو غصه راپارولې د. د کابل د پوهنتون یوه استاد چې غوښتنه یې وکړه چې نوم یې وانه خیستل شي وویل زه مسلمان یم او د اسلامي احکامو مخالفت نه کوم، خو محکمه پر ډیرو کوچنيو موضوعاتو غور کوي. زه پوښتنه کوم چې دا محکمه د همدي لپاره ده چې د کېبلی تلویزیون په شان پر شیانو بندیز ولکوی. ولی محکمه د هغه دا هغه هم چې د کېبلی پریکړی نه کوي چې ظلم او وحشیتوب یې

کړي او دولتي پیسې یې تلاکړي د اطلاعاتو او کلتور د وزیر مرستیاں عبد الحمید مبارز، یو له لړو کسانو دی چې په ډاګه د شینواري د حکمونو پر ضد غریدلې هغه د جنګ او سولی راپور ورکونکی تولنې ته وویل: قضائي القضا په لومړي قدم کې باید له غیر اسلامي اصولو سره آشنا وي. که چېږي نه وي نو هغه باید داسې کسان ولري چې هغه د ورتنه سه او جو پوښنکی مشوری ورکړۍ زه خوشبینه یې چې دا موضوع به په نوي اساسی قانون کې په پام کې ونیول شي. داکتر طارق رشاد هم په دی موافق و هغه وویل: قضائي القضا په باید په اسلامي او نړیوالو قوانینو او اصولو بنه و پوهېږي تر خو وکولی شي داسې یوه لار و موموي چې د دواړو تر منځ متقابلنا د منلو وړ وي.

له خپل پریکړو خخه د دفاع په کولو، شینواري د جنګ او سولی راپور ورکونکی تولنې ته وویل: زه د هیڅ چا لپاره اسلامي اصول له پامه نه شم غورخولی او زه به د هر هغه خه مخالفت وکړم چې تولنې دغیر اسلامي اعمالو په لور پیاپی.

هغه وویل د کېبلی تلویزیون د بندولو پریکړه یې د هغه شکایتونو له پلټنه وروسته وکړه چې ګن شمیر خلکو د هغه د غیر اسلامي محتویاتو په هکله کړي و چې پوښنکی هندی فلمونه او غربی چې پروګرامونه هم ده چې پنسخې یې په لنډو جامو کې پسوندي. مبارز ټینګار کړي چې د ۱۹۶۴ کال د اساسی قانون په چوکات کې، شینواري

طلوغ افغانستان

اعضای هیات تحریر

استاد حبیب الله رفیع
محمد داود سیاوش
استاد محمد اسماعیل اکبر
میراحمد جوینده
 محمود حکیم
محمد عالم افخار
محمدمنی شیرزاد
نور سهیلی
سید معی الدین هاشمی
بامداد فکرت
عذرًا جعفری
برهان ابدالی
بلقیس مکیز
شهرزاد اکبر
انور وفا
عبدالصابر جنتش
سخیداد هافت
رئیس هیات تحریر: استاد حبیب الله رفیع
صاحب امتیاز: محمد داود سیاوش
مدیر مسؤول: استاد محمد اسماعیل اکبر
معاون: محمود حکیم
تمویل کنندہ: جامعه مدنی افغانها
ادرس: مکروریان اول، بلاک ۵۰
اپارتمان ۳۲
.۷۰۲۹۲۵۶۴
.۷۰۲۹۱۴۶۹
.۷۰۲۷۸۴۲۴
تیلفونها

قیمت ۳ - افغانی